

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Przestrzenna Analiza Ubóstwa w Województwie Świętokrzyskim

Opracowanie: Zespół Obserwatorium Integracji Społecznej

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Kielce, Lipiec 2011

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Obserwatorium Integracji Społecznej powstało w ramach projektu „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji” współfinansowanego ze Śródków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego, Obserwatorium Integracji Społecznej realizując ustawowe zadanie dotyczące rozpoznawania przyczyn ubóstwa, dokonał analizy przestrzennej problemu ubóstwa w naszym regionie. Opracowanie to wpisuje się również w realizację zadań projektu „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji” w ramach którego w strukturach Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej funkcjonuje Obserwatorium Integracji Społecznej. Jednym z zadań Obserwatorium w ramach funkcji badawczej jest badanie i monitoring wybranych problemów społecznych w województwie świętokrzyskim. Analiza problemu ubóstwa w województwie świętokrzyskim powstała w oparciu o dane statystyczne zawarte w sprawozdaniach MPiPS - 03 w których gromadzona jest sprawozdawczość ze wszystkich ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowych centrów pomocy rodzinie w województwie świętokrzyskim. Niniejsze opracowanie jest kontynuacją analizy skali ubóstwa w powiatach i gminach województwa świętokrzyskiego. Dane z przeprowadzonej w roku 2010 analizy posłużą jako materiał porównawczy, co pozwoli na ocenę dynamiki zmian w analizowanym obszarze w ujęciu roczny, a także pozwoli na zobrazowanie przestrzennego rozmieszczenia biedy w województwie świętokrzyskim.

I. Wprowadzenie

Ubóstwo stanowi szeroki problem społeczny, mający charakter przyczynowo – skutkowy. Wzrost ilościowy i jakościowy ubóstwa polega na wzajemnym oddziaływaniu na siebie przyczyn i skutków naprzemiennie. Badania nad ubóstwem określają liczne aspekty indywidualnych sytuacji życiowych sprzyjających ubóstwu takich jak: wielodzietność, uzależnienia, niepełnosprawność, wychowywanie się w rodzinach niepełnych i rozbitych, niski status wykształcenia prowadzący do bezrobocia, przewlekła choroba i inne przeżycia utrudniające aktywne i prawidłowe funkcjonowanie. Warto zauważyć, że w wielu przypadkach problemy te nie występują pojedynczo ale zespołowo, nawarstwiają się, stawiając jednostkę w bardzo niekorzystnej sytuacji.

Wyznacznikami określającymi zakres ubóstwa są:

Minimum egzystencji - koszyk dóbr niezbędnych do podtrzymania funkcji życiowych człowieka i sprawności psychofizycznej. Uwzględnia on jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu prowadzi do biologicznego wyniszczenia i zagrożenia życia. W skład koszyka minimum egzystencji wchodzi potrzeby mieszkaniowe i artykuły żywnościowe. Łączny koszt nabycia (zużycia) tych dóbr określa wartość koszyka, która stanowi granicę ubóstwa skrajnego. W Polsce minimum egzystencji, zwane też "minimum biologicznym", szacowane jest od 1995 r. przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Podobnie, jak w przypadku minimum socjalnego, IPiSS ustala wartość koszyka minimum egzystencji oddzielnie dla 6 typów pracowniczych gospodarstw domowych (od rodziny 1-osobowej do 5-osobowej) oraz 2 typów gospodarstw emeryckich (1- i 2-osobowych). Kwota, odpowiadająca wartości koszyka minimum egzystencji, wyznacza granicę ubóstwa skrajnego (absolutnego).

Ustawowa granica ubóstwa - kwota dochodów, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego. Prawo do świadczeń pieniężnych mają obecnie osoby i rodziny o dochodzie do 477 zł na osobę samotnie gospodarującą i 351 zł na osobę w rodzinie.

Minimum socjalne – wskaźnik określający koszty utrzymania gospodarstw domowych na podstawie „koszyka dóbr” służących do zaspokojenia potrzeb bytowo – konsumpcyjnych na

niskim poziomie. Przyjęte składniki koszyka wystarczają nie tylko dla podtrzymania życia, lecz do posiadania i wychowania dzieci, a także dla utrzymania minimum więzi społecznych. Do pierwszej grupy składników zaliczają się wydatki na kształcenie i wychowywanie dzieci, na kontakty rodzinne i towarzyskie oraz skromne uczestnictwo w kulturze. Jest to więc, model zaspokajania potrzeb na poziomie „minimalnego dobrobytu”. Minimum socjalne nazywane jest też ”granica wydatków gospodarstw domowych, mierzącą godziwy poziom życia”.

Tabela 1 . Zmodyfikowane minimum socjalne (średnioroczne w 2010r. w zł)

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	M+K/2	M+K	M+K+DM	M+K+DS	M+K+DM+DS	M+K+DM+2xDS	M+K/2	M+K
Żywność	241,80	483,60	679,36	734,94	930,70	1 182,04	233,68	467,37
Mieszkanie	340,36	487,24	660,79	660,79	836,00	1 011,37	340,36	487,24
Edukacja	12,80	25,60	137,31	116,85	228,56	332,61	0,00	0,00
Kultura i Rekreacja	100,25	125,94	160,50	166,88	197,28	237,37	82,08	109,82
Odzież i obuwie	40,61	81,21	120,45	118,08	157,31	194,18	32,06	64,11
Ochrona zdrowia	35,70	68,13	88,08	89,15	109,10	130,13	68,99	134,72
Higiena osobista	26,88	52,04	64,15	76,15	88,81	113,02	22,64	43,56
Transport i łączność	62,50	122,10	310,14	327,07	327,07	343,99	93,82	144,93
Pozostałe wydatki	68,87	101,21	133,25	137,40	143,74	141,79	69,89	101,66
Razem	929,76	1 547,07	2354,02	2427,31	3018,57	3686,50	943,52	1553,37
- na 1 osobę	929	773,54	784,67	809,10	757,30	943,52	776,69	776,69

Źródło: Obliczenia IPiSS na podstawie danych Departamentu Statystyki Społecznej GUS.

(Symbole użyte w tabeli oznaczają: M- mężczyzna w wieku 25-60 lat, K – kobieta w wieku 25-60 lat, M+K/2 – wydatki na poziomie średniej arytmetycznej dla gospodarstwa mężczyzny i kobiety, DM- dziecko młodsze w wieku 4-6 lat, DS.- dziecko starsze w wieku 13-15 lat. W przypadku gospodarstw emeryckich symbole M i K oznaczają odpowiednio mężczyznę i kobietę w wieku powyżej 60 lat).

W Polsce najbardziej znany jest wskaźnik minimum socjalnego choć wielu badaczy przypomina, że nie stanowi ono linii ubóstwa. Minimum socjalne to linia ostrzegająca, że poniżej tej granicy powstaje zagrożenie ubóstwem.

Według dr. Wiesława Łagodzińskiego, socjologa, statystyka, rzecznika GUS „ najważniejszą cechą polskiej biedy jest zróżnicowanie, we wszystkich obszarach. Jest

ona asymetryczna pod względem terytorialnym, struktury, wieku, wykształcenia, aktywności ekonomicznej. Najgorszym problemem jest to, że syndromy biedy występują w stosunkowo zwartych układach na dużych obszarach o podobnej charakterystyce społecznej, ekonomicznej, socjalnej, podobnym stylu i jakości życia” .

Nie sposób na zagadnienia związane z ubóstwem nie spojrzeć z perspektywy członkostwa Polski w Unii Europejskiej. W przededniu wejścia Polski do struktur unijnych polskie ustawodawstwo dostosowało i uporządkowało przepisy w zakresie polityki społecznej. Zgodnie z Decyzją Parlamentu i Rady UE nr 1098/2008/WE z dnia 22 października 2008r., **rok 2010 ustanowiono Europejskim Rokiem Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym**. Celem ustanowienia Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym było potwierdzenie i umocnienie pierwotnego zaangażowania politycznego Unii Europejskiej, zapoczątkowanego przy okazji rozpoczęcia realizacji Strategii Lizbońskiej, w podjęcie działań, które w zdecydowany sposób przyczyniłyby się do wyeliminowania problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego. Idea Europejskiego Roku stanowi uzupełnienie działań podejmowanych w UE w ramach otwartej metody koordynacji w dziedzinie zabezpieczenia społecznego i integracji społecznej.

II. Zarys charakterystyki województwa świętokrzyskiego.

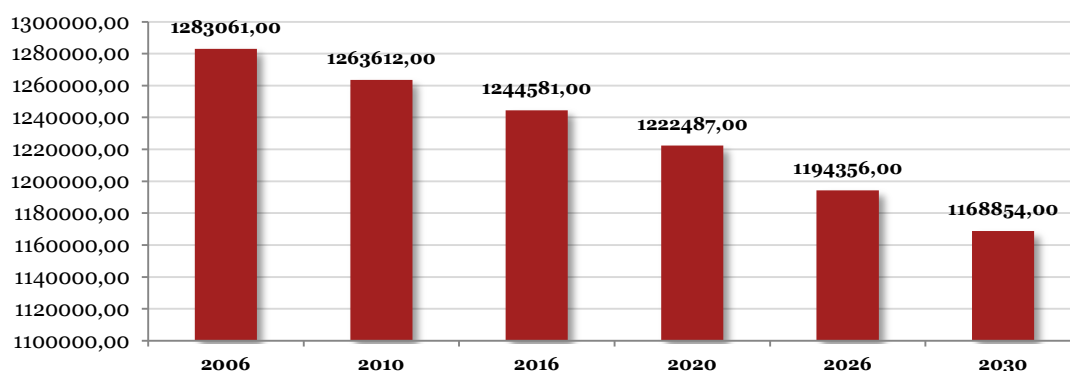
Województwo świętokrzyskie położone jest w środkowo – wschodniej części Polski. Wokół województwa świętokrzyskiego położonych jest 6 województw (mazowieckie, podkarpackie, małopolskie, śląskie, łódzkie). Świętokrzyskie należy do grona najmniejszych województw w kraju, jego powierzchnia wynosi 11 708 kilometrów kwadratowych. Liczba mieszkańców województwa w 2010 roku kształtowała się na poziomie 1 267 tysięcy osób. Gęstość zaludnienia wynosi 108 osób na kilometr kwadratowy, przy średniej gęstości zaludnienia dla Polski wynoszącej 122 osoby na kilometr kwadratowy.

Region świętokrzyski jest słabo zurbanizowany, zajmuje pod tym względem odległe miejsce na tle pozostałych województw w Polsce. Ludność mieszkająca w miastach stanowi około 45% ludności województwa, przy średniej dla Polski wynoszącej około 61%. Województwo świętokrzyskie według typologii Głównego Urzędu Statystycznego stosowanej dla celów sprawozdawczych składa się z dwóch głównych podregionów: kieleckiego oraz sandomiersko – jędrzejowskiego. W skład podregionu kieleckiego wchodzi powiaty: kielecki, konecki, ostrowiecki, skarżyski, starachowicki oraz miasto Kielce. Podregion sandomiersko – jędrzejowski składa się z powiatów: buskiego, jędrzejowskiego, kazimierskiego, opatowskiego, pińczowskiego, sandomierskiego, staszowskiego oraz opatowskiego. Podregion kielecki jest zdecydowanie gęściej zaludniony w równaniu do podregionu sandomiersko – jędrzejowskiego. W podregionie kieleckim 56% ludności zamieszkuje w miastach, natomiast w drugim omawianym podregionie jedynie 28,2% ogółu mieszkańców stanowi ludność miejska. Do głównych ośrodków miejskich, a zarazem przemysłowych podregionu kieleckiego zaliczyć należy: Kielce, Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko – Kamienną oraz Końskie. Dominuje tu przemysł metalowy, maszynowy, hutniczy, ceramiczny oraz budowlany. Około 70% podmiotów gospodarczych działających na terenie województwa świętokrzyskiego zlokalizowane jest w podregionie kieleckim, co świadczy o stosunkowo dużym uprzemysłowieniu oraz zurbanizowaniu podregionu. W podregionie kieleckim funkcjonuje Specjalna Strefa Ekonomiczna „Starachowice” oferująca dogodne warunki działalności gospodarczej w postaci ulg podatkowych oraz infrastruktury technicznej.

W okresie ostatnich kilkunastu lat w województwie świętokrzyskim obserwowany jest

systematyczny spadek liczby ludności. Dzieje się tak za sprawą ujemnego przyrostu naturalnego. Prognozę ludności województwa świętokrzyskiego do 2030 roku przedstawia wykres poniżej.

Wykres 1. Prognoza ludności województwa świętokrzyskiego do 2030 roku.

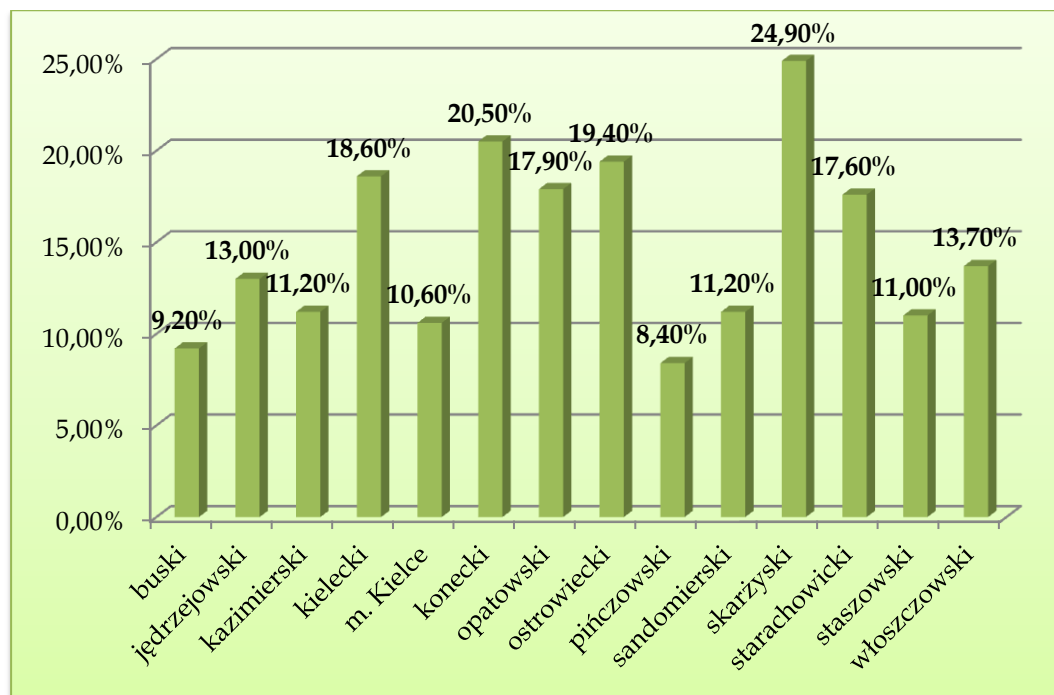
Źródło: GUS

W województwie świętokrzyskim zauważalny jest spadek liczby ludności w przedziale wiekowym 0-15 lat, co wiąże się z malejącą liczbą narodzin w ostatnich latach. Wyraźnie zarysowuje się wzrost o ok. 22% w kategorii osób powyżej 75 roku życia. Taka struktura wiekowa województwa świętokrzyskiego może przełożyć się na prognozowany spadek liczby mieszkańców województwa.

Województwo świętokrzyskie ma charakter przemysłowo – rolniczy. Charakterystyczną cechą województwa jest podział na powiaty „przemysłowe” - znajdujące się na północy województwa, oraz powiaty „rolnicze” - skoncentrowane na południu i wschodzie województwa.

Problem bezrobocia w ujęciu powiatowym w województwie świętokrzyskim prezentuje wykres poniżej.

Wykres 2. Stopa bezrobocia w IV kwartale 2010 roku.

Źródło: WUP

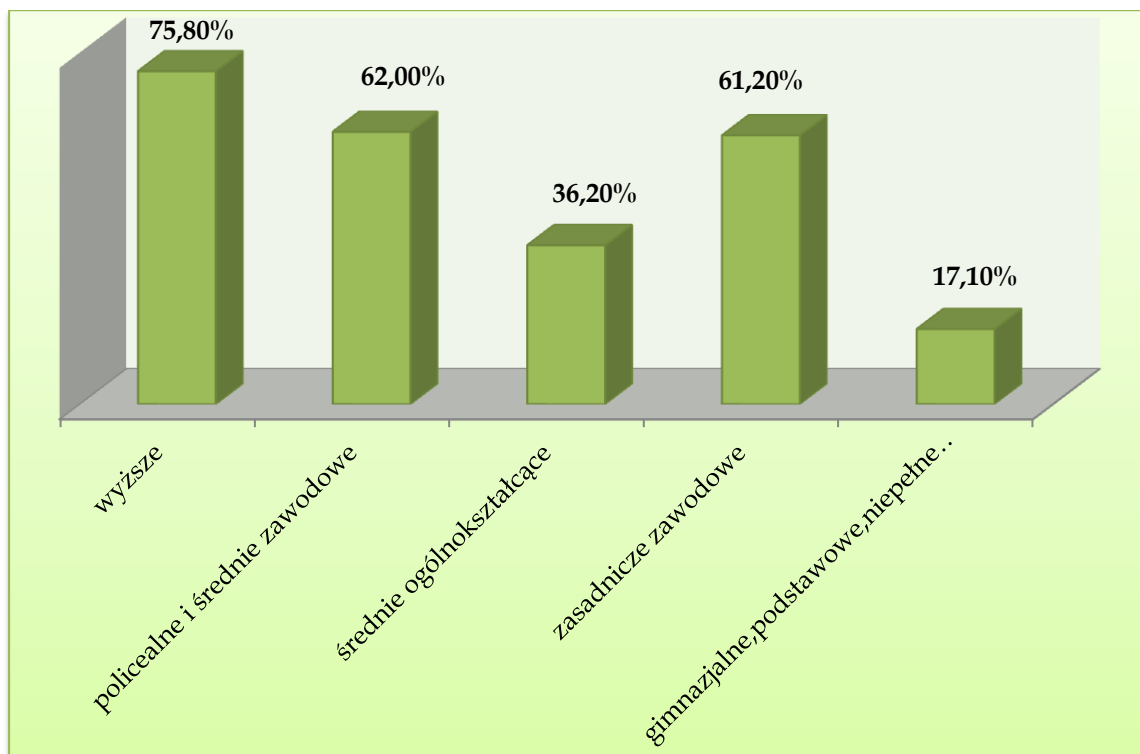
Liczba bezrobotnych w woj. świętokrzyskim według stanu na 31.12.2010r. wyniosła **82.141 osób**, w tym:

- 18.280 bezrobotnych do 25 roku życia (22,3% ogółu),
- 41.199 bezrobotnych kobiet (50,2%),
- 44.948 bezrobotnych zamieszkałych na wsi (54,7%),
- 68.448 bezrobotnych bez prawa do zasiłku (83,3%),
- 13.693 bezrobotnych z prawem do zasiłku (16,7%),
- 5.582 bezrobotnych w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki (6,8%),
- 3.977 bezrobotnych niepełnosprawnych (4,8%).

Stopa bezrobocia na koniec grudnia 2010 roku ukształtowała się w województwie na poziomie 14,7%, natomiast w kraju wyniosła 12,3%. W powiatach utrzymuje się znaczne zróżnicowanie terytorialne natężenia bezrobocia. **Najwyższa stopa bezrobocia** wystąpiła w powiatach: skarżyskim - 24,9%, koneckim - 20,5%, ostrowieckim - 19,4%, kieleckim - 18,6%, opatowskim - 17,9% i starachowickim - 17,6%, natomiast **najniższa** w: pińczowskim - 8,6%, buskim - 9,2%, w m. Kielce - 10,6%, staszowskim - 11,0% oraz kazimierskim

i sandomierskim po 11,2%. Na koniec grudnia 2010 roku zarejestrowanych było **41.464 długotrwale bezrobotnych** (50,5% ogółu), tzn. pozostających w rejestrach urzędów pracy ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, w tym 22.525 kobiet (54,3%).

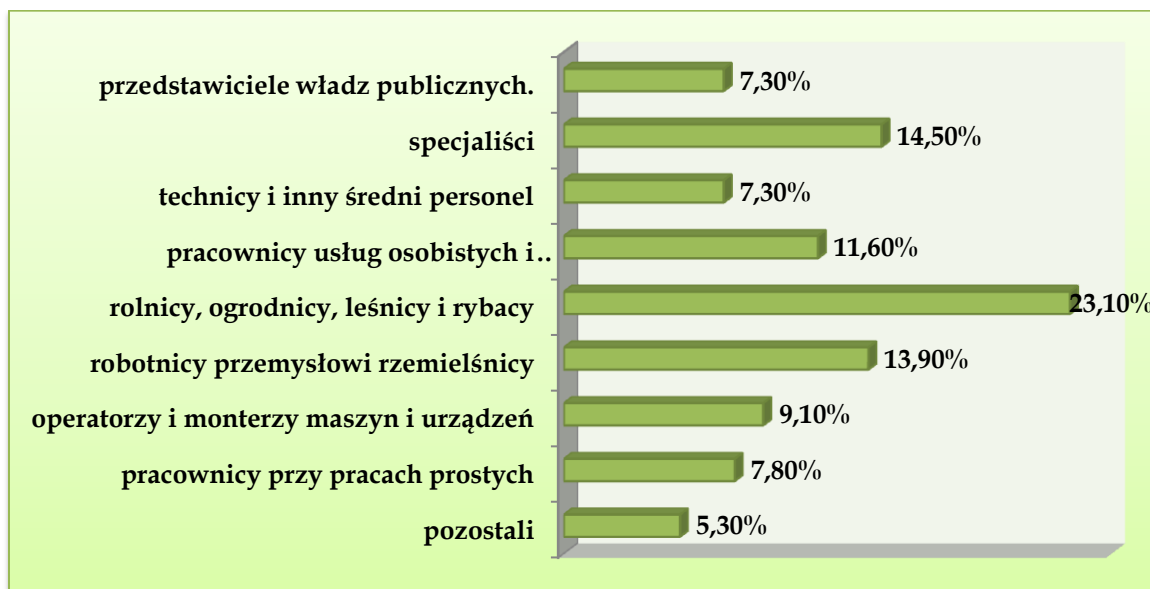
Wykres 3. Wskaźnik zatrudnienia a wykształcenie.

Źródło: GUS

Wskaźnik zatrudnienia cechował się dużym zróżnicowaniem w zależności od poziomu wykształcenia. Zdecydowanie najwyższy jego poziom odnotowano wśród pracowników którzy ukończyli uczelnię wyższą – 75,8%. Najniższy poziom wskaźnika zatrudnienia odnotowano wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym, niepełnym podstawowym i bez wykształcenia - 18,4%

Wykres 4. Pracujący według grup zawodowych.

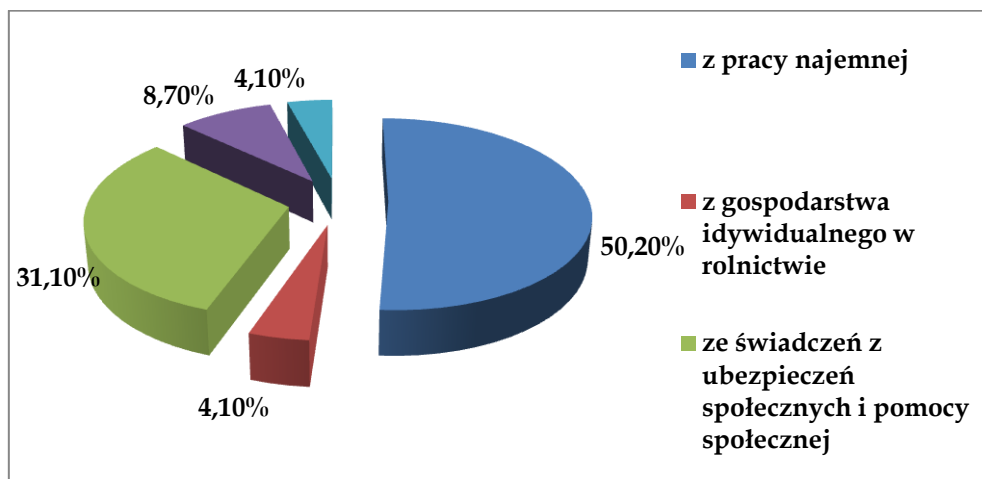
Źródło: GUS

Zdecydowanie najliczniejszą grupą zawodową w województwie świętokrzyskim stanowią rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy. – 23,1% ogółu.

Przeciętne wynagrodzenie w województwie świętokrzyskim w III kwartale 2010 roku wynosiło **3021,97** brutto i było niższe o 186,21 zł od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w kraju. Plasuje to województwo świętokrzyskie na 12 miejscu wśród 16 województw pod względem przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na jedną osobę w gospodarstwie domowym wyniósł **937,89zł**. Strukturę uzyskiwanych dochodów prezentuje wykres poniżej. Wskaźnik przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwie domowym w stosunku do średniej krajowej wynosi 86%.

Wykres 4. Struktura dochodów ludności.

Źródło: GUS

Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych w województwie świętokrzyskim kształtowały się na poziomie 792,07 zł. Tabela 2 zawiera zestawienie kwot przeznaczanych na poszczególne kategorie wydatków konsumpcyjnych. Wskaźnik przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwie domowym w stosunku do średniej krajowej wynosi 83,9%.

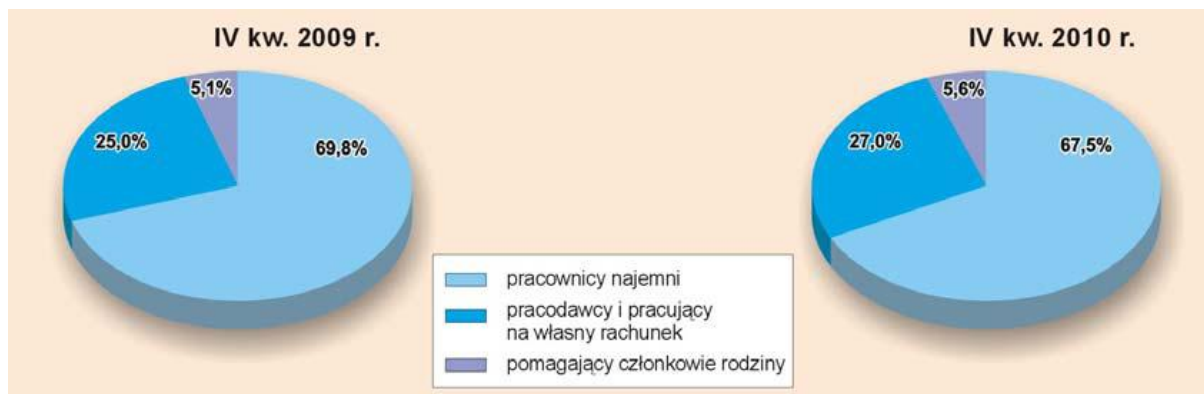
Tabela 2 . Struktura wydatków konsumpcyjnych według kategorii.

ogółem	792,07 zł
żywność i napoje bezalkoholowe	233,55 zł
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	19,44 zł
odzież i obuwie	45,79 zł
użytkowanie mieszkania i nośniki energii	173,39 zł
zdrowie	37,65 zł
transport	63,38 zł
łącznie	35,06 zł
rekreacja i kultura	48,20 zł
edukacja	8,77 zł
restauracje i hotele	12,18 zł
inne towary i usługi	28,80 zł

Źródło: GUS

Charakterystykę osób pracujących w województwie świętokrzyskim według statusu zatrudnienia w IV kwartale 2010 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 5. Pracujący według statusu zatrudnienia.

Źródło: GUS

Zdecydowanie najwięcej osób wśród ludności aktywnej zawodowo stanowili pracownicy najemni 67,5%.

Na podstawie informacji uzyskanych z Izby Skarbowej w Kielcach, na potrzeby niniejszej analizy, oszacowany został odsetek osób otrzymujących wynagrodzenie na poziomie płacy minimalnej. Odsetek osób pracujących na podstawie umowy o pracę, uzyskujących wynagrodzenie na poziomie płacy minimalnej, wyniósł 26,67%. Ilość osób pracujących na umowę o pracę została określona na podstawie deklaracji wystawianych przez płatników na koniec roku podatkowego tj. PIT – 11 i PIT – 40 za 2009 rok. W tabeli poniżej zamieszczone zostały dane dotyczące płacy minimalnej w powiatach województwa świętokrzyskiego, przy czym dane z m. Kielce (powiat grodzi) oraz powiatu kieleckiego (ziemskiego) stanowią całość.

Tabela 3 . Wynagrodzenia na poziomie płacy minimalnej.

lp	Powiat	Ilość osób pracujących na umowę o pracę	Ilość osób otrzymujących wynagrodzenie na poziomie płacy minimalnej	%
1	buski	13 366	3 689	27,60
2	jędrzejowski	18 342	5 236	28,54
3	kazimierski	5 159	1 780	34,50
4	m.Kielce, kielecki	103 456	27 649	26,72
5	konecki	17 750	5 358	30,18
6	opatowski	9 231	2 492	26,99
7	ostrowiecki	25 414	6 180	24,31
8	pińczowski	8 060	2 322	28,80
9	sandomierski	15 080	3 397	22,52
10	skarżyski	19 742	5 159	26,13
11	starachowicki	21 925	5 739	26,17
12	staszowski	16 081	3 827	23,79
13	włoszczowski	9 523	2 685	28,17
14	ogółem	283 129	75 513	26,67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Skarbowej w Kielcach

Analizując wskaźnik udziału osób pracujących na umowę o pracę, uzyskujących dochody na poziomie płacy minimalnej, można zauważyć, iż powiaty kazimierski, konecki, pińczowski charakteryzują się największym odsetkiem osób uzyskujących wynagrodzenie na poziomie płacy minimalnej tj. 1 276,00 zł brutto w analizowanym okresie.

Na podstawie danych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na potrzeby niniejszego opracowania, uzyskano dane dotyczące ilości świadczeniobiorców uzyskujących emerytury oraz renty z tytułu niezdolności do pracy w wysokości minimalnej tj. 636,29 zł

w analizowanym okresie 2010 r. Według danych GUS przeciętna emerytura w naszym regionie w 2009 roku wyniosła 1 328,03 zł. Natomiast przecięta miesięczna renta 1216,59 zł.

Tabela 4 . Emerytury minimalne.

lp	Powiat	Przeciętna miesięczna liczba osób pobierających emerytury	Liczba osób pobierających emerytury w najniższej wysokości	%
1	buski	7 292	674	9,24
2	jędrzejowski	9 181	708	7,71
3	kazimierski	2 145	195	9,09
4	kielecki	18 396	1 453	7,89
5	konecki	11 507	2 648	23,01
6	opatowski	4 586	386	8,41
7	ostrowiecki	17 603	607	3,44
8	pińczowski	4 149	335	8,07
9	sandomierski	8 302	534	6,43
10	skarżyski	14 448	546	3,77
11	starachowicki	15 113	658	4,35
12	staszowski	7 639	544	7,12
13	włoszczowski	4 884	444	9,09
14	m. Kielce	36 236	1 293	3,56
15	ogółem	161 481	11 025	6,82

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ZUS.

Odsetek osób pobierających świadczenia emerytalne w najniższej wysokości kształtuje się w województwie świętokrzyskim na poziomie 6,82%. Najwięcej emerytów

pobierających świadczenia na najniższym poziomie obserwujemy w powiecie koneckim 23,01%.

Tabela 5 . Renty minimalne.

lp	Powiat	Przeciętna miesięczna liczba osób pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy	Liczba osób pobierających renty w najniższej wysokości	%
1	buski	2 105	515	24,46
2	jędrzejowski	2 144	477	22,24
3	kazimierski	512	119	23,24
4	kielecki	5 523	1 331	24,09
5	konecki	2 311	706	23,01
6	opatowski	1 706	409	23,97
7	ostrowiecki	4 109	714	17,37
8	pińczowski	1 025	255	24,87
9	sandomierski	2 110	440	20,85
10	skarżyski	2 224	510	22,93
11	starachowicki	2 839	574	20,21
12	staszowski	2 224	487	21,89
13	włoszczowski	1 073	263	24,51
14	m. Kielce	6 576	1 300	19,76
15	ogółem	36 481	8 100	22,20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ZUS.

W przypadku świadczeń rentowych w województwie świętokrzyskim, 22,2% świadczeniobiorców otrzymuje rentę w wymiarze minimalnym. Największy odsetek tych osób odnotowujemy w powiecie buskim, kieleckim oraz opatowskim.

III. Przestrzenna analiza problemu ubóstwa w województwie świętokrzyskim.

Nurt przestrzennej alokacji zjawisk społecznych wywodzi się Chicagowskiej Szkoły Ekologii Społecznej. Przedstawiciele szkoły chicagowskiej zajmowali się przestrzenną organizacją życia w mieście, rozmieszczeniem dzielnic nędzy i bogactwa, przestrzennym występowaniem przestępczości, patologii czy też chorób psychicznych. Jej twórca Robert E. Park zwrócił uwagę na przestrzenne uwarunkowanie zjawisk społecznych. Przedstawiciele Szkoły Chicagowskiej traktując przestrzeń jako punkt odniesienia dla analiz społecznych, zakładali, że istnieją pewne formy przestrzennej organizacji społeczeństwa. Zjawiska społeczne w aspekcie ich przestrzennej alokacji opisywane były również przez twórcę polskiej socjologii akademickiej Floriana Znanieckiego, który miał bezpośredni kontakt z twórcami szkoły chicagowskiej.

Metodologia

Zespół Obserwatorium Integracji Społecznej poddał analizie skalę biedy w województwie świętokrzyskim. Skala biedy została przeanalizowana za pomocą współczynnika pauperyzacji, definiowanego jako procentowy udział ludności biednej wśród ogółu mieszkańców badanego obszaru. Współczynnik pauperyzacji został wyliczony dla wszystkich 102 gmin oraz dla wszystkich 14 powiatów województwa świętokrzyskiego.

Przyjęto, iż **ludność biedną** stanowi ogół członków gospodarstw domowych wspieranych przez pomoc społeczną, spełniających kryteria dochodowe uprawniające do otrzymania świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej (ustawowa granica ubóstwa). *„Stopę biedy” (współczynnik pauperyzacji) stanowi procentowy udział ludności biednej wśród ogółu mieszkańców badanego obszaru.* W niniejszym opracowaniu przeanalizowany został odsetek osób biednych w ogóle mieszkańców województwa świętokrzyskiego w ujęciu powiatowym oraz gminnym, a także w podziale na rodzaj gminy (miejskie, miejsko-wiejskie, wiejskie) oraz uwzględniając podregiony województwa: północ - południe- centrum. Niniejsze opracowanie będzie odpowiadać na pytanie „czy” oraz ewentualnie „gdzie” w województwie świętokrzyskim występują **enklawy biedy** tj. obszary na których zamieszkująca ludność w co najmniej 30% składa się z członków rodzin/gospodarstw

domowych wspieranych przez pomoc społeczną a więc gdzie stopa biedy jest równa lub większa od 30%. W związku z istniejącym przekonaniem, iż na skalę biedy pośrednio wpływa stopa bezrobocia, zbadana zostanie korelacja między odsetkiem osób bezrobotnych a odsetkiem osób wspieranych przez pomoc społeczną w powiatach województwa świętokrzyskiego.

Przedmiotem niniejszej analizy jest skala ubóstwa w województwie świętokrzyskim oraz przestrzenne rozmieszczenie tego problemu. Jednostką analizy przestrzennej są powiaty i gminy województwa świętokrzyskiego.

Współczynnik pauperyzacji dla całego województwa w 2010 roku wyniósł **13%** i był o 0,97% niższy w stosunku do współczynnika pauperyzacji liczonego w oparciu o dane z 2009 roku.

Mapa 1. Współczynnik pauperyzacji w powiatach województwa świętokrzyskiego.

Poziom pauperyzacji w poszczególnych powiatach województwa świętokrzyskiego prezentuje zamieszczona powyżej mapa. Największy odsetek ludzi biednych (będących klientami pomocy społecznej) wśród ogółu mieszkańców obserwujemy w powiecie

sandomierskim (**25,87%**). Należy zauważyć, iż żaden z powiatów województwa nie stanowi enklawy biedy tj. obszaru, na którym zamieszkująca ludność, w co najmniej 30% składa się z członków rodzin/gospodarstw domowych wspieranych przez pomoc społeczną.

Tabela 6. Współczynnik pauperyzacji w powiatach województwa świętokrzyskiego na przestrzeni 2009 i 2010 roku.

Powiat	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w 2009	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w 2010	Liczba mieszkańców 2009	Liczba mieszkańców 2010	WP 2009	WP 2010	Zmiana
buski	11 189	9 527	73 549	73 013	15,21	13,05	-2,16
jędrzejowski	12 923	11 052	89 607	88 498	14,42	12,49	-1,93
kazimierski	5 138	3 829	35 491	34 895	14,48	10,97	-3,51
kielecki	33 976	30 813	201 907	202 528	16,83	15,21	-1,62
konecki	15 827	11 602	83 864	82 779	18,87	14,02	-4,85
opatowski	7 477	6 836	56 170	55 182	13,31	12,39	-0,92
ostrowiecki	12 643	12 044	115 283	114 215	10,97	10,55	-0,42
pińczowski	5 485	5 049	41 788	41 023	13,13	12,31	-0,82
sandomierski	16 358	20 782	81 456	80 341	20,08	25,87	+5,79
skarżyski	8 440	8 279	79 035	78 007	10,68	10,61	-0,07
starachowicki	11 970	10 136	93 972	93 067	12,74	10,89	-1,85
staszowski	10 379	10 056	74 166	73 183	13,99	13,74	-0,25
włoszczowski	6 224	5 486	47 216	46 482	13,18	11,80	-1,38
m. Kielce	20 387	16 742	204 228	204 087	9,98	8,20	-1,78

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań MPiPS-03 oraz GUS

Na przestrzeni lat 2009 – 2010 obserwujemy spadek beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców we wszystkich powiatach województwa świętokrzyskiego, za wyjątkiem powiatu sandomierskiego, gdzie odnotowujemy wzrost o **(+5,79 %)**, należy pamiętać, iż powiat sandomierski został w znaczący sposób dotknięty przez powódź w 2010 roku co mogło mieć znaczący wpływ na powyższy wskaźnik. Znaczący spadek wartości współczynnika pauperyzacji w 2010 roku wystąpił w powiecie koneckim (**- 4,85%**), powiecie kazimierskim **(-3,51)**, oraz powiecie buskim **(-2,16%)**.

Tabela 7. Współczynnik pauperyzacji wg. północ, południe, centrum na przestrzeni 2009 i 2010 roku.

	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną 2009	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną 2010	Liczba mieszkańców 2009	Liczba mieszkańców 2010	Wskaźnik pauperyzacji (WP) 2009	Wskaźnik pauperyzacji (WP) 2010	Zmiana
Północ*	62 581	54 383	475 540	469 732	13,16	11,58	-1,58
Południe*	61 472	60 297	396 057	390 953	15,44	15,42	-0,02
Centrum*	54 363	47 555	406 135	406 615	12,00	11,70	-0,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MPiPS-03 oraz GUS

* Północ – powiaty: konecki, opatowski, ostrowiecki, skarżyski, starachowicki, włoszczowski

* Południe – powiaty: buski, jędrzejowski, kazimierski, pińczowski, sandomierski, staszowski

* Centrum – powiat kielecki i miasto Kielce

Na potrzeby niniejszej analizy dane z poszczególnych powiatów województwa świętokrzyskiego zagregowane zostały według obszarów północ, południe, centrum. Podział ten w stosunku do klasyfikacji przyjętej przez GUS wyodrębnia dodatkowo obszar centrum tj. powiat kielecki i miasto Kielce, co pozwala na pełniejszą charakterystykę przestrzennego rozmieszczenia biedy w województwie świętokrzyskim.

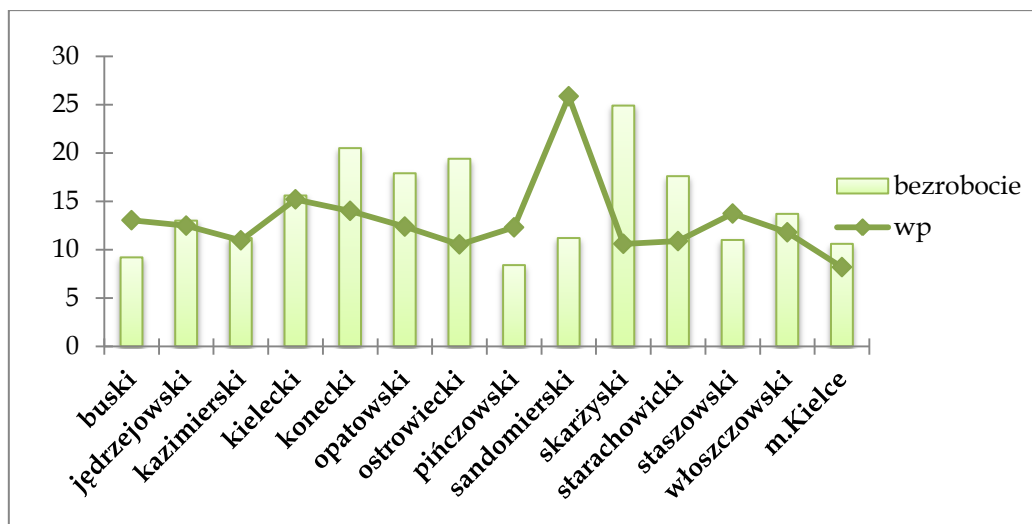
Należy zauważyć, iż najwyższy odsetek osób ubogich zamieszkuje w powiatach znajdujących się w południowej części województwa, (**15,42%**), następnie w centrum (**11,7%**). Najniższą wartość współczynnika pauperyzacji obserwujemy w powiatach leżących na północy województwa.

Porównując wartość współczynnika pauperyzacji odnotowanego w 2010 roku do analogicznych danych z 2009 roku, należy zauważyć, iż największy spadek „biedy rejestrowanej” wystąpił w powiatach północnych (**1,58%**). W związku z powyższym, część

północna regionu w 2010 roku odnotowuje mniejszy odsetek beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców w stosunku do centrum województwa.

W powszechnym przekonaniu poziom bezrobocia w istotny sposób przekłada się na skalę ubóstwa. Poniższy wykres zestawia stopę bezrobocia z współczynnikiem pauperyzacji w 2010 roku w powiatach województwa świętokrzyskiego.

Wykres 6. Współczynnik pauperyzacji a stopa bezrobocia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MPiPS-03 oraz GUS.

Mimo, iż w powiecie skarżyskim odnotowujemy największe bezrobocie to skala biedy rejestrowanej jest zaraz po stolicy województwa - Kielcach na najniższym poziomie w województwie. Odwrotną sytuację obserwujemy w powiecie sandomierskim, gdzie mimo, iż odnotowujemy największe spauperyzowanie to poziom bezrobocia w tym powiecie jest jednym z niższych w województwie. Analizę danych dotyczących bezrobocia oraz współczynnika pauperyzacji należy ująć w kontekście wyraźnego podziału województwa świętokrzyskiego na przemysłową północ i rolnicze południe. Przemysłowo – rolnicze zróżnicowanie ma swój odpowiednik w koncentracji ubóstwa. Ludność zamieszkująca powiaty w północnej części województwa tj. skarżyski, starachowicki, ostrowiecki, konecki, a także wyodrębnionego centrum tj m. Kielce i powiatu kieleckiego jest relatywnie mniej „rolnicza” od innych powiatów. Ludność z południowej części województwa utrzymuje się głównie z rolnictwa (sadownictwa). Wśród ludności zamieszkującej podregion sandomiersko – jędrzejowski ujawnia się najliczniejsza grupa ukrytych bezrobotnych. W województwie świętokrzyskim znaczna część rolników posiada małe obszarowo gospodarstwo. Około $\frac{3}{4}$

gospodarstw rolnych w województwie świętokrzyskim stanowią gospodarstwa o powierzchni do 4,99 ha.

Wieloletni program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

Zjawisko niedożywienia w literaturze przedmiotu określane jest jako syndrom głębokiego ubóstwa. Ustawa z dnia 29 grudnia 2005 r. ustanawia program wieloletni pn. „Pomoc państwa w zakresie dożywiania. Ustawa ta jest odpowiedzią na znaczący problem niedożywienia wśród dzieci i młodzieży. Przeprowadzony program pilotażowy wskazał na potrzebę rozszerzenia działań i objęcie wsparciem również seniorów oraz osoby niepełnosprawne.

Tabela 8. Odsetek osób objętych programem dożywiania wg. powiatów.

Powiat	Liczba mieszkańców 2010	Liczba osób objętych programem dożywiania	% udział osób objętych programem dożywiania w ogólnej liczbie mieszkańców.
buski	73 013	5 206	7,13
jędrzejowski	88 498	6 346	7,17
kazimierski	34 895	1 827	5,24
kielecki	202 528	17 479	8,63
konecki	82 779	8 411	10,16
opatowski	55 182	3 340	6,05
ostrowiecki	114 215	7 616	6,67
pińczowski	41 023	1 839	4,48
sandomierski	80 341	5 670	7,06
skarżyski	78 007	4 955	6,35
starachowicki	93 067	7 301	7,84
staszowski	73 183	5 162	7,05
włoszczowski	46 482	2 780	5,98
m. Kielce	204 087	12 810	6,28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MPiPS-03 oraz GUS.

Wszystkie powiaty województwa świętokrzyskiego objęte są rządowym wsparciem w zakresie dożywiania. W tabeli 2 zaprezentowane są dane dotyczące przestrzennego rozmieszczenia beneficjentów Programu oraz zróżnicowania pod względem zasięgu.

Największy odsetek osób objętych programem wśród mieszkańców odnotowujemy w powiecie koneckim (**10,16%**), kieleckim (**8,63%**) oraz w powiecie starachowickim (**7,84%**). W liczbach bezwzględnych wartości wahają się od 1 827 do 17 479.

Mapa 2. Odsetek dzieci objętych programem dożywiania wg. powiatów.

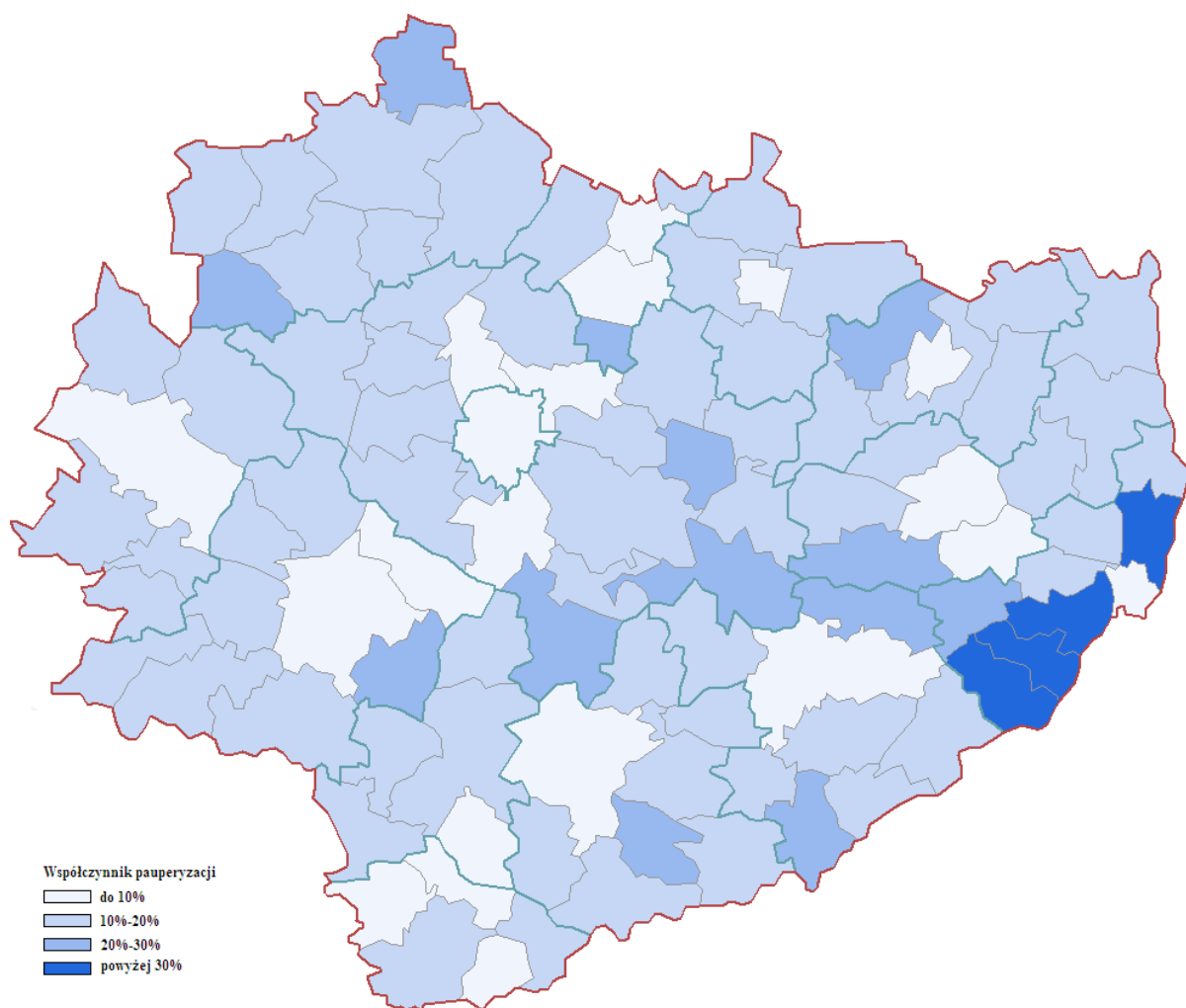
Niespełna połowa beneficjentów (**44,46%**), objętych Programem państwa w zakresie dożywiania w województwie świętokrzyskim, to dzieci i młodzież. Przestrzennej analizie poddano odsetek dzieci i młodzieży w przedziale wiekowym od 0 do 18 r.ż. w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży mieszkającej w poszczególnych powiatach województwa świętokrzyskiego. Powiatem, w którym występuje największy odsetek dzieci i młodzieży objętych „Programem” jest powiat kielecki (**23,11%**). Najniższy odsetek występuje w powiecie skarżyskim. Analizując problem ubóstwa wśród dzieci i młodzieży należy zauważyć, iż żaden z powiatów województwa świętokrzyskiego nie stanowi enklawy biedy wśród analizowanej grupy.

Przestrzenna analiza skali ubóstwa w gminach województwa świętokrzyskiego.

Przestrzenna analiza problemu ubóstwa ma na celu ustalenie koncentracji ludzi biednych w województwie świętokrzyskim. Analiza problemu ubóstwa z perspektywy gminy jest uzasadniona ponieważ w dużych strukturach przestrzennych wynik zostaje „uśredniony” analiza w mniejszych społecznościach pozwala na zlokalizowanie skupisk ludzi ubogich.

Gmina stanowi najmniejszą jednostkę administracyjną w naszym kraju, posiada wszystkie instytucje przewidziane w polskim systemie, które powinny przyczyniać się do rozwiązywania problemów społecznych na danym terenie.

Mapa 3. Współczynnik pauperyzacji w gminach województwa świętokrzyskiego.

Mapa 3 prezentuje stopień spauperyzowania gmin województwa świętokrzyskiego. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż są one znacznie zróżnicowane ze względu na skalę ubóstwa. Na obszarze województwa świętokrzyskiego w 2010 r. odnotowujemy cztery gminy będące enklawami biedy tj. obszaru, na którym zamieszkująca ludność, w co najmniej 30% składa się z członków rodzin/gospodarstw domowych wspieranych przez pomoc społeczną, są to:

- **Samborzec WP 55,09%**
- **Łoniów WP 45,92%**
- **Dwikozy WP 45,14%**
- **Koprzywnica WP 36,76%**

Gminy województwa świętokrzyskiego, charakteryzujące się najniższą wartością współczynnika pauperyzacji 2010 roku to:

- **Złota WP 4,89%**
- **Sandomierz WP 6,6%**
- **Ostrowiec Świętokrzyski WP 7,14%**

Tabela 8. Współczynnik pauperyzacji w gminach województwa świętokrzyskiego w 2010 roku.

Rodzaj gminy	Powiat Miasto Miejscowość	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą 2010	Liczba mieszkańców 2010	% WP 2010
M-W	Busko Zdrój	2 701	32 292	8,36
W	Gnojno	844	4 614	18,29
W	Nowy Korczyn	902	6 224	14,49
W	Pacanów	1 367	7 734	17,68
W	Solec Zdrój	1 300	4 957	26,23
W	Stopnica	899	7 707	11,66
W	Tuczępy	503	3 848	13,07
W	Wiślica	1 013	5 637	17,97
	powiat buski łącznie :	9 529	73 013	13,05
M-W	Jędrzejów	2 573	29 017	8,87
	Imielno	1 174	4 527	25,93
M-W	Małogoszcz	2 098	11 724	17,89
	Nagłowice	641	5 226	12,27
	Oksa	584	4 882	11,96
M-W	Sędziszów	1 534	12 819	11,97
	Słupia Jędrzejowska	558	4 466	12,49
	Sobków	706	8 412	8,39
	Wodzisław	1 184	7 425	15,95
	powiat jędrzejowski łącznie:	11 052	88 498	12,49
M-W	Kazimierza Wielka	1 941	16 431	11,81
	Bejsce	406	4 208	9,65
	Czarnocin	379	4 016	9,44
	Opatowiec	490	3 464	14,15
M-W	Skalbmierz	613	6 776	9,05
	powiat kazimierski łącznie:	3 829	34 895	10,97
M	Kielce	16 742	204 087	8,20
	Bieliny	2 235	9 996	22,36
M-W	Bodzentyn	1 503	11 661	12,89
M-W	Chęciny	1 850	14 853	12,46
M-W	Chmielnik	3 046	11 494	26,50
M-W	Daleszyce	2 546	15 299	16,64
	Górno	2 282	13 404	17,02

	Łagów	1 102	6 768	16,28
	Łopuszno	1 617	8 991	17,98
	Masłów	980	9 948	9,85
	Miedziana Góra	1 025	10 471	9,79
	Mniów	1 420	9 330	15,22
	Morawica	1 128	14 324	7,87
	Nowa Słupia	1 140	9 657	11,80
	Piekoszów	2 647	15 788	16,77
	Pierzchnica	907	4 827	18,79
	Raków	1 430	5 648	25,32
	Sitkówka – Nowiny	1 287	7 151	18,00
	Strawczyn	1 361	10 095	13,48
	Zagnańsk	1 307	12 823	10,19
	powiat kielecki łącznie:	30 813	202 528	15,21
M-W	Końskie	3 958	36 113	10,96
	Falków	881	4 626	19,04
	Gowarczów	985	4 737	20,79
	Radoszyce	1 309	8 984	14,57
	Ruda Maleniecka	571	3 208	17,80
	Słupia Konecka	817	3 488	23,42
	Smyków	602	3 717	16,20
M-W	Stąporków	2 479	17 906	13,84
	powiat konecki łącznie:	11 602	82 779	14,02
M-W	Opatów	961	12 334	7,79
	Baćkowice	570	5 077	11,23
	Iwaniska	1 476	6 954	21,23
	Lipnik	540	5 578	9,68
M-W	Ożarów	1 563	11 131	14,04
	Sadowie	548	4 183	13,10
	Tarłów	660	5 597	11,79
	Wojciechowice	518	4 328	11,97
	powiat opatowski łącznie:	6 836	55 182	12,39
M	Ostrowiec Świętokrzyski	5 150	72 082	7,14
	Bałtów	673	3 887	17,31
	Bodzechów	1 719	13 590	12,65
M-W	Ćmielów	1 290	7 705	16,74
M-W	Kunów	2 070	9 918	20,87
	Waśniów	1 142	7 033	16,24
	powiat ostrowiecki łącznie:	12 044	114 215	10,55

M-W	Pińczów	2 734	21 585	12,67
M-W	Działoszyce	776	5 380	14,42
	Kije	819	4 545	18,02
	Michałów	488	4 773	10,22
	Złota	232	4 740	4,89
	powiat pińczowski łącznie:	5 049	41 023	12,31
M	Sandomierz	1 614	24 444	6,60
	Dwikozy	4 059	8 993	45,14
	Klimontów	1 793	8 483	21,14
M-W	Koprzywnica	2 579	7 016	36,76
	Łonów	3 436	7 483	45,92
	Obrazów	911	6 636	13,73
	Samorzec	4 851	8 806	55,09
	Wilczyce	740	3 841	19,27
M-W	Zawichost	799	4 639	17,22
	powiat sandomierski łącznie:	20 782	80 341	25,87
M	Skarżysko – Kamienna	4 241	47 610	8,91
	Bliżyn	1 155	8 472	13,63
	Łączna	1 252	5 263	23,79
	Skarżysko – Kościelne	788	6 137	12,84
M-W	Suchedniów	843	10 525	8,01
	powiat skarżyski łącznie:	8 279	78 007	10,61
M	Starachowice	4 357	51 689	8,43
	Brody	1 503	10 943	13,73
	Mirzec	969	8 405	11,53
	Pawłów	2 610	15 079	17,31
M-W	Wąchock	697	6 951	10,03
	powiat starachowicki łącznie:	10 136	93 067	10,89
M-W	Staszów	2 418	26 116	9,26
	Bogoria	1 977	7 972	24,80
	Łubnice	1 108	4 391	25 ,23
	Oleśnica	413	3 891	10,61
M-W	Osiek	970	7 901	12,28
M-W	Połaniec	1 899	11 860	16,01
	Rytwiany	736	6 242	11,79
	Szydłów	535	4 810	11,12
	powiat staszowski łącznie:	10 056	73 183	13,74

M-W	Włoszczowa	1 801	20 185	8,92
	Kluczewsko	781	5 205	15,00
	Krasocin	1 404	10 674	13,15
	Moskorzew	449	2 856	15,72
	Radków	362	2 583	14,01
	Secemin	689	4 979	13,84
	powiat włoszczowski łącznie:	5 486	46 482	11,80
	Łącznie całość	162 235	1 267 300	12,80

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MPiPS-03 oraz GUS

Badanie ubóstwa jako złożonego zjawiska, generowanego przez liczne zmienne jest zależne od przyjętej metodologii. Badanie OIS dotyczy przestrzennej analizy poziomu ubóstwa na terenie gmin i powiatów województwa świętokrzyskiego. Wysoki poziom zagrożenia ubóstwem w regionie występuje w następujących gminach województwa świętokrzyskiego:

Gminy zagrożone ubóstwem w województwie świętokrzyskim	
Gmina	Powiat
Solec Zdrój	buski
Imielno	jędrzejowski
Bieliny, Chmielnik, Raków	kielecki
Gowarczów, Słupia konecka	konecki
Kunów	ostrowiecki
Dwikozy, Koprzywnica, Łoniów, Samborzec	sandomierski
Łączna	skarżyski
Bogoria, Łubnice	staszowski

Zestawienie powiatów według wartości współczynnika pauperyzacji		
pozycja	Powiat	Współczynnik pauperyzacji (%)
1.	sandomierskim	25,87
2.	kielecki	15,21
3.	konecki	14,02
4.	staszowski	13,74
5.	buski	13,05
6.	opatowski	12,39
7.	jędrzejowski	12,49
8.	pińczowski	12,31
9.	włoszczowski	11,80
10.	kazimierski	10,97
11.	starachowicki	10,89
12.	skarżyski	10,61
13.	ostrowiecki	10,55
14.	m. Kielce	8,2

Zidentyfikowane przyczyny ubóstwa w województwie świętokrzyskim

Identyfikując przyczyny ubóstwa należy zwrócić uwagę, iż ten problem społeczny ma charakter przyczynowo – skutkowy. Przyczyny i skutki oddziałują na siebie naprzemiennie. W związku z tym bardzo trudno wskazać jednoznaczne przyczyny biedy. Identyfikacja przyczyn ubóstwa poprzez przestrzenną analizę w województwie świętokrzyskim musi uwzględniać w szczególności kontekst społeczno – gospodarczy województwa. Mimo, iż w województwie świętokrzyskim obserwujemy spadek „biedy rejestrowanej”, mierzonej wskaźnikiem pauperyzacji w ujęciu 2009r. - 2010 r., to nadal wskaźnik ten jest niepokojąco wysoki oraz znacznie zróżnicowany w poszczególnych powiatach. Analiza danych zawartych w opracowaniu w kontekście charakterystyki społeczno – ekonomicznej, pozwala na określenie determinantów ubóstwa w województwie świętokrzyskim.

Zidentyfikowane przyczyny ubóstwa w województwie świętokrzyskim:

- **Niski stopień urbanizacji.**
- **Wysoka stopa bezrobocia oraz ukryte bezrobocie głównie w części południowej województwa.**
- **Niski stopień rozwoju gospodarczego.**
- **Przeciętny dochód na jednego mieszkańca poniżej średniej krajowej.**
- **Znaczny odsetek osób pracujących na umowę o pracę otrzymujących wynagrodzenie w wysokości płacy minimalnej.**
- **Znaczący odsetek osób pracujących w rolnictwie.**
- **Rozdrobnienie gospodarstw rolnych ($\frac{3}{4}$ poniżej 5h).**

Ubóstwo powoduje ujemne skutki społeczne. Zmniejsza popyt na towary, a przez to chłonność rynku, co działa hamująco na rozwój gospodarczy. Uniemożliwia lub znacznie utrudnia korzystanie ludzi ubogich z możliwości zdobycia wykształcenia i zachowania dobrego stanu zdrowia. Przyczynia się do wzrostu przestępczości, sprzyja rozwojowi patologii społecznych. Niedoskonałość systemów pomocy osobom i rodzinom ubogim może działać demoralizująco, zmniejszając motywację do zdobycia kwalifikacji zawodowych. Eliminowanie przyczyn ubóstwa oraz przeciwdziałanie jego skutkom jest wyzwaniem dla polityki społecznej regionu. Ograniczanie zjawiska ubóstwa wymaga wielowymiarowych systemowych działań związanych przede wszystkim z rozwojem gospodarczym regionu oraz ograniczaniem bezrobocia. Stwarzanie warunków do rozwoju przedsiębiorczości, pozyskiwanie inwestycji, powinno przełożyć się na poprawę jakości życia mieszkańców województwa oraz niwelowanie różnic w poziomie dochodów w stosunku do innych regionów Polski. Ze względu na niski stopień urbanizacji, szczególnie południowej części województwa świętokrzyskiego, potrzebne są działania skierowane do ludności utrzymującej się z rolnictwa, która w znacznym stopniu zagrożona jest ubóstwem.

Niezmiernie ważne jest, aby w walce ze zjawiskiem ubóstwa skupić się na ograniczaniu jego źródeł, a nie na łagodzeniu skutków za pomocą różnych form pomocy społecznej.

Rekomendacje

W celu identyfikacji skali ubóstwa przestrzennego zróżnicowania zjawiska w regionie oraz identyfikacji jego przyczyn należy:

- Monitorować zmiany współczynnika pauperyzacji w poszczególnych gminach województwa świętokrzyskiego.
- Tworzyć w gminach tzw. „mapy biedy” tj. obszarów na których skoncentrowane są skupiska ludzi biednych.
- Monitorować działania samorządów lokalnych w zakresie ograniczania i łagodzenia skutków ubóstwa.
- Prowadzić badania dotyczące grup społecznych szczególnie zagrożonych problemem ubóstwa i wykluczenia społecznego.
- Dokonywać oceny skuteczności systemu pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim w oparciu o sporządzane przez samorządy gminne oraz powiatowe oceny zasobów pomocy społecznej.

